

בְּשֵׁם יי אֵל עוֹלָם

משנה תורה להרמב"ם

ספר ראשון והוא

סֵפֶר הַמִּדְעָה

מהדורה מדויקת על פי כתבי יד
מנוקדת ומבוארת, בעירוף מפתחות

מבאר ועורך ראשי: יחאזי מקבילי

ניקוד: יחזאל קארה

הוצאת ישיבת "אור וישועה"

עיקרי ייחודה של מהדורה זו

הנוסח

מבוסס על כתב היד **המאושר על ידי הרמב"ם** ב**חתימת ידו** לספר מדע ולספר אהבה ועל פי מהדורת הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל, אחר השוואת הנוסח שבמהדורותו לכתב היד שאושר בידי הרמב"ם ולכתבי יד תימניים המפורסמים במהימנותם, הנקיים מן השיבושים שנפלו בדפוסי החיבור, מן התיקונים שנעשו בהשפעת הצנזורה הנוצרית ומתיקונים שמסברה. חילופי נוסח משמעותיים צוינו על ידינו בביאור. כל ההפניות הפנימיות בדברי רבנו ("כמו שבארנו") - סומנו.

ניקוד ופיסוק

הטקסט מנוקד ומפוסק וראשי התיבות שבו מפוענחים. במילים מיוחדות הבאנו כנספח למהדורה את ניקודן **על ידי הרמב"ם בפירוש המשנה להרמב"ם**.

ציוני ההלכות

ציון ההלכות נעשה על פי הציונים בכתב היד המאושר על ידי הרמב"ם ב**חתימת ידו** ועל פי כתבי היד המשובחים. לכל הלכה בכתב היד קבענו פסקה לעצמה. ציוני ההלכות הבאים במהדורתנו הם לפי החלוקה שבדפוס וילנא, ומשום כך בא לעתים הציון שבדפוס באמצע הלכה.

הביאור

ביאור קצר המכוון לפשט העניין **מבוסס על דברי הרמב"ם במשנה תורה** ובחיבוריו האחרים, ובעיקר: פירוש המשנה, מורה הנבוכים, מילות ההגיון ושו"ת הרמב"ם, כפי שהעלה בכתביו הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל, ופירוש "יד פשוטה" לרב נ"א רבינוביץ שליט"א; חיבוריהם של צאצאיו ודברי נושאי כליו השונים.

הכנוי חֵיב לְקָרַע, וְהוּא שִׁישְׁמַעְנָה מִיִּשְׂרָאֵל, אַחַד הַשּׁוֹמֵעַ אוֹ הַשּׁוֹמֵעַ מִן הַשּׁוֹמֵעַ. אֲבָל הַשּׁוֹמֵעַ מִן הַגּוֹי - אֵינוֹ חֵיב לְקָרַע. וְלֹא קָרַע אֲלֵיכֶם וּשְׁבֹנָא אֵלָא מִפְּנֵי שֶׁרַבְשָׁקָה מְשַׁמֵּר הִיא.

כָּל הָעֲרִים וְהַדְּיָנִים סוֹמְכִים אֶת יְרֵיהֶם אַחַד אַחַד עַל רֹאשׁ הַמְּגֵדָה, וְאוֹמְרִין לוֹ: "דַּמְךָ בְּרֹאשְׁךָ, שְׂאתָה גְרַמְתָּ לָּנוּ". וְאִין בְּכָל הָרוּגֵי בֵּית דִּין מִי שְׁסוֹמְכִים עָלָיו אֵלָא מְגֵדָה בְּלִבָּהּ, שְׁנֵאמַר: "וּסְמְכוּ כָל הַשְּׁמַעִים אֶת יְרֵיהֶם" (ויקרא כד, יד).

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

אזהרות עשיית פסילים
ועבודתם

בדרך עבודתם

א. כָּל הָעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה בְּרִצּוֹנוֹ בְּזוּרוֹן - חֵיב פְּרֹת; וְאִם הָיוּ שֵׁם עֲרִים וְהִתְרַאָּה - נִסְקָל; וְאִם עֹבֵד בְּשִׁגְגָה - מֵבִיא חֲטָאת קְבוּעָה.

ב. עֲבוּדוֹת הַרְבֵּה קָבְעוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה לְכָל צֶלֶם וְצֶלֶם וְלְכָל צוּרָה וְצוּרָה, וְעֲבוּדַת זֶה אֵינָה כְּעֲבוּדַת זֶה. כְּגוֹן פְּעוֹר - שְׁעֲבוּדָתוֹ שִׁיפְעֵר אָדָם עֲצָמוֹ לוֹ; וּמִרְקוּלִים - שְׁעֲבוּדָתוֹ שִׁיזְרֵק לוֹ אֲבָנִים אוֹ יִסְקָל* מִלְּפָנָיו אֲבָנִים. וְהַרְבֵּה עֲבוּדוֹת כְּגוֹן אֵלוֹ תִּקְנוּ לְשָׂר צִלְמִים.

לְפִיכָךְ הַפּוֹעֵר עֲצָמוֹ לְמִרְקוּלִים אוֹ שׁוֹרֵק אֲבָן לְפְעוֹר - פְּטוּר, עַד שֶׁיַּעֲבֹד אוֹתוֹ דְרָךְ עֲבוּדָתוֹ, שְׁנֵאמַר: "אֵיכָה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֹה אֶת אֱלֹהֵיהֶם, וְאֶעֱשֶׂה כֵּן גַּם אֲנִי" (דברים יב, ט).

וּמִפְּנֵי זֶה הָעֲנִין, צְרִיכִין בֵּית דִּין לִירֵד דְרָכֵי הָעֲבוּדוֹת - שְׂאִין סוֹקְלִין עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה עַד שֶׁיִּדְעוּ שֶׁזוֹ הִיא דְרָךְ עֲבוּדָתָהּ. ג.

וְאִזְהָרָה שֶׁל-עֲבוּדוֹת אֵלוֹ וְכִיוּצָא בְהֵן, הוּא שְׁפָתוֹב: "זֵלֵא י אֲלֵיכֶם וּשְׁבֹנָא - (ישעיהו לו, כב), שִׁשְׁמְעוּ אֶת דְּבַר הַטֹּעֵה שֶׁל רַבְשָׁקָה שֶׁר הַצָּבָא שִׁשְׁלַח סִנְחָרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר כִּשְׁעָלָה עַל יְרוּשָׁלַיִם בְּיַמֵּי חֻזְקִיהוּ. רַבְשָׁקָה - הַמְּגֵדָה. סוֹמְכִים - מְנִיחִים.

א) בְּרִצּוֹנוֹ - בְּנִיחוֹת לְאֹנוּס. בְּזוּרוֹן - בְּנִיחוֹת לְשׁוּגַג. וְהִתְנַתָּה - אֲזַחְחָה. חֲטָאת קְבוּעָה - קֶרֶבֶן חֲטָאת שְׂאִינוֹ תְלוּי בְּמִצְבּוֹ הַכֹּלְכָלִי שֶׁל הַחוּטָא, בְּנִיחוֹת לִיקְרָבָן עוֹלָה וְיִוְרָדִי. ב) צֶלֶם - פֶּסֶל שֶׁעַל יָדוֹ מְדַמִּים לְקַבֵּל שִׁפְעָה עֲלֵיוֹן (מו"נ א, א). פְּעוֹר - אֵלֵל מוֹאָבִי. שִׁיפְעֵר אָדָם עֲצָמוֹ לוֹ - שִׁיעֵשָׂה צְרִכּוֹ לְפָנָיו. מִרְקוּלִים - אֵלֵל יוֹנִי וְרוּמֵי שְׁעוּבָדוֹ מְדַמִּים שְׁחוֹא הַמְּמוֹנֵה עַל הַמְּסַחֵר וְהַדְּרִכִּים. *יִסְקָל - כִּיֵּא: יִסְלַק.